

Tu bổ, phục hồi di tích lịch sử Phủ Trịnh: Trả lại “một thời vang bóng”

Lễ kỷ niệm 442 năm ngày mất của Đức Thái Vương Trịnh Kiểm diễn ra tại di tích phủ Trịnh (xã Vĩnh Hùng, Vĩnh Lộc). Ảnh: tư liệu

(THO) - Qua giai đoạn Lê sơ thịnh trị, sự ra đời và tồn tại của chúa Trịnh bên cạnh vua Lê đã tạo thành một “hình thái” tập quyền đặc sắc, mang đậm dấu ấn thời Lê Trung hưng. Năm Bính Ngọ 1546, sau khi đón vua Lê Trang tông từ Ai Lao về nước, với tầm nhìn chiến lược sáng suốt, Trịnh Kiểm đã chọn Vạn Lại – Yên Trường (huyện Tuy Nguyên, phủ Thiệu Hóa, nay là xã Xuân Châu, huyện Thọ Xuân) lập Hành điện. Sách cũ chép, đây là vùng đất rộng rãi, mạn trái có núi, mạn phải có sông, thuận cho cả công và thủ, xứng là đất dựng nghiệp.

Bên cạnh Hành điện của vua Lê thì Phủ Trịnh cũng được hình thành, với các công trình chức năng gần như tương ứng với Hành điện, gồm Phủ Từ (nơi thờ cúng), Nội Cung (nơi làm việc của Chúa và các quan) và Nội Phủ (nơi sinh hoạt của nhà Chúa). Sự tồn tại của Phủ Trịnh tương ứng với 47 năm tồn tại của “thủ đô kháng chiến” Vạn Lại – Yên Trường. Sau khi nhà Lê dời ra Thăng Long, mặc dù Phủ Trịnh cũng kết thúc vai trò lịch sử của nó, song nhà Trịnh đã cho xây dựng nơi đây thành miếu chính thờ các đời chúa. Trong khoảng 200 năm tồn tại, Yên Trường gắn với phủ Trịnh, trước có “tứ yên”, sau có “ngũ phúc” được coi là vùng đất trù phú, yên bình.

Ngọn cờ “phù Lê diệt Trịnh” của nhà Tây Sơn cuối thế kỷ XVIII quét qua Yên Trường đã biến vùng đất nức tiếng một thời này trở thành hoang phế để dần đi vào quên lãng. Lịch sử có thể còn đặt ra nhiều câu hỏi, song công lao của nhà Trịnh, đặc biệt là của Đức Thái Vương Trịnh Kiểm đối với quốc gia, dân tộc đã được khẳng định. Hẳn là vì vậy mà Phủ Trịnh đã được người đời sau xây dựng lại trên đất Vĩnh Hùng (Vĩnh Lộc) – quý hương của nhà Trịnh. Trước đây, diện tích Phủ Trịnh khoảng 10 ha. Trải qua nhiều thăng trầm, ngày nay, di tích không còn giữ được quy mô và kiến trúc ban đầu. Theo khoanh vùng bảo vệ thì diện tích của di tích hiện còn 2.614 m² và nằm xen lẫn với khu dân cư. Công trình duy nhất làm nơi thờ các đời chúa Trịnh và những nhân vật có công với nhà Trịnh là khu nhà 7 gian, kiến trúc sơ sài, mang đậm dấu ấn thời Nguyễn muộn và đang bị xuống cấp. Cổng và hàng rào bao quanh di tích được xây dựng gần đây, kiểu dáng hiện đại không phù hợp và không đúng với giá trị của di tích lịch sử cấp quốc gia này. Phía trước Phủ còn một hồ nước khá rộng, nhưng do không được quản lý, bảo vệ nên nguồn nước bị ô nhiễm do rác thải sinh hoạt và mặt hồ bị lục bình che kín...

Mặc dù diện tích bị thu hẹp, không gian xung quanh ngày càng thay đổi và cảnh quan, kiến trúc không còn nguyên vẹn, song khi bước qua cổng di tích, người ta vẫn có thể cảm nhận được một không khí khác, một nhịp sống khác, trầm lặng và tĩnh mịch, dường như đi bên ngoài nhịp sống đang ngày càng tất bật nơi làng quê. Ở nơi trang trọng nhất của gian thờ, tượng Đức Thái Vương Trịnh Kiểm được đặt trên ngai chạm rồng, sơn son thếp vàng, đầu đội mũ Thái sư cùng một thân triều phục và vẻ mặt quyết đoán, cương nghị đã phần nào toát lên phong thái uy nghiêm của vị khởi nguyên nhà chúa. Chính bởi vai trò không thể thay thế của nhà Trịnh trong lịch sử dựng nước, giữ nước của dân tộc và gần hơn là ý nghĩa của di tích Phủ Trịnh như là đại diện tinh thần về sự phát tích và tồn tại của chúa Trịnh trên mảnh đất sinh vua xứ Thanh, đã khiến cho việc tu bổ, phục hồi di tích này càng trở nên cần thiết và cấp thiết. Chú trọng đến yêu cầu này, tỉnh Thanh Hóa đã có chủ trương phục hồi nhằm bảo tồn bền vững và tôn vinh giá trị di tích trong đời sống lịch sử, văn hóa tinh thần của quê hương. Theo phương án kiến trúc được Công ty CP Tu bổ di tích và kiến trúc cảnh quan đề xuất, thì di tích được phục hồi theo quan điểm kiến trúc thời Lê – Trịnh, gồm các công trình cơ bản: Phủ Từ (nơi thờ các chúa), Nội Cung (nơi trưng bày lịch sử các đời chúa), Nội Phủ (gồm khu vườn hoa, lầu ngắm cảnh, ban quản lý gia tộc họ Trịnh, nhà khách và các công trình phụ trợ), vườn danh nhân họ Trịnh, miếu thờ Tống Thiên Vương, hồ nước, khu dịch vụ và bãi đỗ xe. Có thể nói, từ “sơ đồ kiến trúc” này, người ta đã thấy thấp thoáng bóng dáng của Phủ Trịnh trên đất Yên Trường cách đây mấy thế kỷ. Vấn đề còn lại là chờ đợi dự án khởi động để trả lại diện mạo cho di tích Phủ Trịnh cũng chính là trả lại hình ảnh “một thời vang bóng” của nhà Trịnh trên đất Thanh Hóa để cháu con tự hào, ngưỡng vọng.

.Hoàng Xuân